

STORTINGET

Representantforslag 63 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal og Marius Arion Nilsen

Dokument 8:63 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal og Marius Arion Nilsen om å ta tilbake kontrollen i kraftpolitikken, og ivareta forsynings-sikkerheten og sikre lave og stabile priser

Til Stortinget

Bakgrunn

Norges kraftsystem er i stor grad bygget rundt vannkraft. Gjennom små og store vannkraftanlegg har man hatt god tilgang på miljøvennlig, rimelig og regulær kraft. I normale år har Norge hatt et til dels betydelig overskudd av kraft. Ulempen har vært at systemet er væravhengig, hvor man i perioder med lite nedbør og kaldt vær har hatt en viss underdekning av kraft. Dette løste man med kabelforbindelser til nordiske naboer.

Norges naboland har, i motsetning til Norge, en kombinasjon av termiske kraftverk, samt regulær vannkraft og uregulær fornybar energi. Det gjør at man har hatt en felles interesse gjennom å utveksle kraft mellom landene, og det har siden 1960-tallet vært et organisert system for kraftutveksling i Norden.

Historisk har man hatt perioder med betydelig krafteksport og -import og betydelige utslag i strømpriser som har vært markant høyere og lavere enn «normalen». Til tross for dette kan man i stor grad beskrive at systemet med nordisk kraftutveksling i utgangspunktet har vært balansert, hvor land med ulik miks av kraftpro-

duksjon samtidig har ført en ansvarlig energipolitikk, noe som har medført en grunnleggende sunn balanse i kraftsystemene.

Klimapolitikk uten dekning i energiregnskapet

Stadig flere europeiske land har de siste årene ført en uansvarlig energi- og klimapolitikk som har resultert i økte energikostnader og prissmitte til Norge gjennom utenlandskablene. Resultatet er dyrere strøm for norske husholdninger og svekket konkurransekraft for store deler av norsk næringsliv. Den europeiske termiske, regulerbare kraften er i stort monn faset ut, uten fullgod erstatning på plass eller planlagt. Nedlegging av alle kjernekraftverkene i Tyskland står igjen som det mest graverende eksempelet. Tyskland har ytterligere uttalte regeringsmålsettinger om en kraftforsyning hvor 80 prosent av energien skal komme fra vind og sol i løpet av dette tiåret. Dette skjer til tross for at landet allerede har en svært høy kraftpris til forbrukere, og at en slik politikk vil medføre enorme utfordringer og kostnader når den væravhengige kraften ikke leverer. Såkalt tysk «dunkelflaute», hvor vinden ikke blåser og solen ikke skinner, gir et enormt udekket kraftbehov, som får store prisringvirkninger på kabeltilknyttede land. Det fører til en vesentlig høyere andel uregulær kraft, gir økt risiko for store svingninger i kraftprisen fra høye priser til negative priser, vesentlig økte kostnader til balansering av nettet og økt prisnivå generelt.

Dette regimeskiftet i flere av Norges naboland gjør at systemet for kraftutveksling får en annen innretning enn tidligere, og helt andre konsekvenser for den enkelte nasjon enn hva som ble skissert da utvekslingsavtaler og beslutninger om kabelbygging ble tatt.

Tidligere var hypotesen at norsk kraftsektor kunne importere billig kraft fra kontinentet og selge dyr kraft tilbake, uten større effekter på innenlandske strømpriser. I større grad opplever man derimot at ubalansen og uforutsigbarheten i mange lands kraftsektor gir store utslag for norske kraftpriser og effekt- og kraftbalanse.

Årsaksforklaringen siden innfasing av de to siste utenlandskablene til Storbritannia og Tyskland har vært at knappheten på gass og lav fyllingsgrad har medført høye priser. Både gassfyllingsgraden og vannfyllingsgraden var høy i Europa i fjerde kvartal i 2024. På tross av dette er strømprisene vedvarende høyere enn historiske normalpriser. Nylige erfaringer hvor tysk «dunkelflaute» inntraff, har også resultert i strømpriser i Norge som oversteg 10 kr/kWt, selv med normale gass- og vannfyllingsgrader.

Forslagsstillerne mener det ikke er Norges ansvar å beskytte europeiske land mot konsekvensene av deres egen feilslåtte og uansvarlige energi- og klimapolitikk.

Norsk næringslivs konkurransefortrinn med rikelig tilgang til rimelig kraft er i ferd med å utradere grunnet prissmitte fra mellomlandsforbindelser, og aller verst er situasjonen i prisregion NO2, som er tettest tilknyttet Europa.

Rikelig tilgang på ren og rimelig kraft

Forslagsstillerne mener hovedforutsetningen for norsk kraftpolitikk skal være å sikre norske husholdninger og norsk næringsliv tilgang på rikelig, ren og rimelig kraft.

For å oppnå dette anser forslagsstillerne det som nødvendig å ta grep for å redusere prissmitten fra Europa via kraftkablene.

Balansert kraftutveksling

For å sikre norsk forsyningssikkerhet og oppnå normalisering av priser må nettoeksport over en gitt tidsperiode begrenses når vannmagasinene har definert lavere fyllingsgrad enn normalt for årstiden. Dette vil redusere eksponeringen overfor det alternative europeiske kraftmarkedet. Forslagsstillerne foreslår derfor balansert kraftutveksling, hvor gjensidig krafteksport og kraftimport opererer som vanlig, også ved lav fyllingsgrad. Mens nettoeksport over en bestemt tidsperiode, eksempelvis 7–14 dager, skal unngås når magasinfylingsgraden er lavere enn den definerte «normalen» for perioden.

Norges store regulerbare vannmagasiner bør derfor kartlegges og analyseres ut fra historiske data, med en definert minimumsfyllingsgrad for årets forskjellige perioder satt for relevante vannmagasin.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen stanse implementeringen av EUs fjerde energimarkedspakke.
2. Stortinget ber regjeringen stanse fornyelse eller utvidelse av mellomlandsforbindelsene Skagerrak 1 og 2.
3. Stortinget ber regjeringen reforhandle kraftavtalene med Storbritannia og Tyskland vedrørende North Sea Link og NordLink for å oppnå redusert prissmitte til Norge. Regjeringen gis mandat til å si opp avtalene dersom man ikke oppnår dette.
4. Stortinget ber regjeringen instruere Statnett om å omdisponere ressursene som arbeider med potensielle nye mellomlandsforbindelser til Danmark, til prosjekter for innenlandske nettutbygginger.
5. Stortinget ber regjeringen snarest iverksette grep med formål om å sikre norsk nasjonal energiforsyningssikkerhet og redusere prissmitte fra europeiske mellomlandsforbindelser.
6. Stortinget ber regjeringen iverksette dialog og vurdere reforhandlinger om kraftutveksling med motpartsland som har ført og fører en nasjonal energipolitikk som resulterer i ensidig kraftflyt som reduserer norsk forsyningssikkerhet og øker norske strømpriser via mellomlandsforbindelsene.
7. Stortinget ber regjeringen igangsette en kartlegging og analyse av landets store regulerbare vannmagasiner, hvor minimum fyllingsgrad i henhold til gitte datoer fastsettes – et såkalt eksportminimum.
8. Stortinget ber regjeringen utarbeide en styringsmekanisme hvor netto krafteksport over en gitt tidsperiode, eksempelvis 7–14 dager, stanses når magasinfylingsgraden er lavere enn eksportminimum. Balansert kraftutveksling eller import av kraft opererer som normalt over den gitte tidsperioden, mens netto krafteksport over den gitte tidsperioden, eksempelvis 7–14 dager, ikke muliggjøres når magasinfylingsgraden i tilknyttede vannmagasiner er lavere enn definert eksportminimum.
9. Stortinget ber regjeringen innføre modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det sørnorske kraftmarkedet for prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet.
10. Stortinget ber regjeringen gi Statnett mandat og ressurser til å operere mellomlandsforbindelser via nye prispunkter, der formålene er å oppnå normale strømpriser i Norge (sett i historisk kontekst), ivareta høy forsyningssikkerhet i Norge og håndtere import og eksport av kraft.

11. Stortinget ber regjeringen kreve at vannkraftprodusenter med regulerbare vassdrag utarbeider en strategi for hvordan selskapet skal bidra til forsynings-sikkerheten, med oppdatering hvert annet år, eller oppdatering hvis vesentlige endringer i kraftsystemet forekommer.
12. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en videreføring av dagens strømstøtteordning, men der denne forbedres slik at ingen husholdninger skal betale mer enn 50 øre/kWt, og den inkluderer fritidseiendom med et forbruk opptil 1000 kWt per måned.

4. februar 2025

Sylvi Listhaug

Frank Edvard Sve

Per-Willy Amundsen

Erlend Wiborg

Hans Andreas Limi

Dagfinn Henrik Olsen

Bengt Rune Strifeldt

Silje Hjemdal

Marius Arion Nilsen

